

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัย “การวิเคราะห์ตระกูลหนังสือไทย” เป็นการศึกษาเพื่อหา “ชนบ” และ “ประดิษฐกรรม” จากตระกูลหนังสือไทย และการศึกษาหาในเรื่องของอุดมการณ์ที่ถูกติดตั้งผ่านตระกูลหนังสือไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตรวจสอบด้วยว่าสูตรของตระกูลหนังสือไทยนั้นจะมีบทบาทในการเข้าไปมีบทบาทต่อการกำหนดแนวความคิดในการสร้างหนังสือไทยของผู้กำกับอย่างไรบ้าง และเข้าไปกำหนดความคาดหวังของผู้ชมอย่างไรบ้าง หากสูตรของตระกูลหนังสือไทยที่คิดขึ้นมาได้นั้นมีผลต่อการกำหนดแนวความคิดทั้งผู้ผลิตและความคาดหวังของผู้บริโภคจริงแล้วจะมีประโยชน์อย่างไรบ้างต่อความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ตระกูลทั้งตัวบท, ผู้ผลิตและผู้บริโภค

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษา โดยวิธีการที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์ตระกูลหนังสือไทย และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ทั้งการสัมภาษณ์แนวความคิดในการผลิตหนังสือไทยของผู้กำกับที่เคยกำกับหนังสือไทยจนได้รับความนิยมโดยมีโครงเรื่องที่แตกต่างกันและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในกรุงเทพฯ ที่เคยชมหนังสือไทยที่ถูกเลือกทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ในการวิเคราะห์ ซึ่งทั้งหมดมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

ในการศึกษาการวิเคราะห์ตระกูลหนังสือไทย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จาก “หนังสือไทย” ที่ออกฉายในโรงภาพยนตร์ตั้งแต่ปี 2545-2551 ซึ่งมีจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมด 66 เรื่อง

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกที่จะเริ่มต้นศึกษาหนังสือไทยตั้งแต่ปี 2545 เพราะเป็นช่วงศตวรรษใหม่ของหนังสือไทย ซึ่งประยุกต์ตามการแบ่งหนังสือไทยเป็น 3 ยุคจาก กำจร หลุยยะพงศ์และสมสุข หินวิมาน (2548, น. 46-57) ที่พบว่าช่วง พ.ศ. 2545-2551 นับว่าเป็นช่วงที่มีความเป็นหนังสือไทยแบบใหม่เกิดขึ้นมากทั้งการผสมผสานกับผีต่างวัฒนธรรมของชนชาติอื่นหรือเรียกว่าหนังสือลูกผสม

และการผลิตสร้างหนังสือไทยอยู่อย่างต่อเนื่องแม้จะไม่มากนัก แต่ก็เริ่มประสบความสำเร็จทั้งรายได้และรางวัลที่ได้รับดังข้อมูลที่อยู่ในบทของที่มาและความสำคัญ) หรือแม้แต่การถูกซื้อลิขสิทธิ์ไปสร้างใหม่ยังต่างประเทศ จะเห็นว่าความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏอย่างหนังสือไทยนั้นยังไม่ได้หมดไปตามยุคสมัย ดังนั้นการให้ความสำคัญกับเรื่องผี นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของผู้วิจัยที่จะเริ่มศึกษา

เนื่องจากภาพยนตร์นั้นมีจำนวนมากถึง 66 เรื่อง ผู้วิจัยจึงได้มีการแบ่งการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษาเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำการสำรวจหนังสือที่ออกขายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2551 รวมเวลาทั้งหมด 7 ปี

โดยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของภาพยนตร์ไทย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2552) พบว่ามีภาพยนตร์ไทยที่เป็นหนังสืออยู่ทั้งหมด 66 เรื่อง ได้แก่ ผีหัวขาด โรงแรมผี สาบเสือที่ลำน้ำกษัตริย์ คนเห็นผี อารมณ์ อาถรรพ์ อาฆาต ตำนานกระสือ หลบผีไม่หลบ หลอน ลางสังหรณ์ บุปผารাত্রี 1 เอียน ตะเคียน คนสังผี คนบอผีบ้าป่าช้าแตก Six หกตายห้าตาย ขุนกระบี่ ผีระบาศ คนผี ปีกาจ คนเล่นของ คนเห็นผี 2 ชัตเตอร์ กดติดวิญญาณ เดอะโกรน ก๊วน กวน ผี ตุ๊กแกผี ผีช่องแอร์ ผีหัวขาด 2 อาถรรพ์แค้นผี บุปผารাত্রี 2 นางรักแท้ วิญญาณ ความตาย คนเห็นผี 10 ลองของ วาไรตี้ผีนลุ่ม เด็กหอ โกยเถาะโยม กระสือวาเลนไทน์ ลาง-หลอก-หลอน ตอน The Lost Memory ล่า-ทำ-ผี ศพ (เดิมชื่อ อาจารย์ใหญ่) Recycle ผียากกลับมาเกิด ผีคนเป็น เปนคู่กับผี เดอะเลตเตอร์ เขียนเป็นส่งตาย โคลิค เด็กเห็นผี หอแต้วแตก ผีไม้จิ้มฟัน แผล เปิงมางกลองผีหนังมนุษย์ เวียงปีกาจ สวยลากไส้ วิดีโอคลิบ คนหิวหิว บ้านผีสิง ผีเลี้ยงลูกคน บอดี้ศพ#19 สะใภ้ บรีธ...อ..อ ผีตาวานกับอาจารย์ตาโบ บ้านผีเปิบ ลองของ 2 เพื่อนกัน เฉพาะวันพระ สีแพร่ง โลงต่อตาย บ้านผีปอบ 2008 โปรแกรมหน้าวิญญาณอาฆาต หัวหลด แฟมิลี่ ถอดรหัส.วิญญาณ (Soul Code) ผีจ้างหนัง วิญญาณ โลกคนตาย และชุมทางรถไฟผี

จากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือทั้งหมดเพื่อพิจารณาแบ่งหนังสือไทยออกเป็นตระกูลโดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์ในการแบ่งของ กำจร หลุยยะพงศ์และสมสุข หินวิมาน (2548, น. 58-83) และผนวกกับเกณฑ์การแบ่งของ ทศพร กรกิจ (2551, น. 6-16) ซึ่งแบ่งลักษณะหนังสือโดยใช้โครงเรื่องของหนังสือไทยเป็นหลัก โดยการแบ่งของภาพยนตร์ครั้งนี้จะใช้หนังสือไทยในช่วงปัจจุบัน พ.ศ. 2545-2551 และนำหลักในเรื่องของลักษณะโครงเรื่องในหนังสือแต่ละเรื่องมาแบ่งทำให้เห็นความแตกต่างของหนังสืออย่างชัดเจนและง่ายขึ้น โดยทั้งนี้การแบ่งหนังสือไทยออกเป็น 5 กลุ่มตามจำนวนหนังสือทั้ง 66 เรื่อง ดังนี้

1) **หนังสือธรรมเนียมนิยม** เป็นโครงเรื่องของหนังสือแบบไทย ๆ ที่ยืนยงคงกระพัน หนังสือในประเภทนี้มีรูปแบบที่ค่อนข้างจะดูเข้าใจง่ายและถูกอรรถรสของคนไทย มีจำนวน 12 เรื่อง ตำนานกระสือ ลางสังหรณ์ ตะเคียน คนผี ปีสาค คนเล่นของ อาถรรพ์แก่นผี กระสือวาเลนไทน์ ลาง-หลอก-หลอน ตอน The Lost Memory โคลิค เด็กเห็นผี โลงต่อตาย หลอน ผีจ้างหนัง

2) **หนังสือโรมานซ์** เป็นโครงเรื่องที่พยายามมุ่งสู่จุดหมายของความรู้สึกที่ดีต่อผี ทั้งในฐานะเพื่อนพี่น้องและคนรัก มีจำนวน 9 เรื่อง สาบเสือที่ลำน้ากษัตริย์ นาก รักแท้ วิญญาณ ความตาย เด็กหอ เปนคู่กับผี เวียงปีสาค สวยลากไส้ เพื่อนกันเฉพาะวันพระ นุปผาตรี 2 นุปผาตรี 1

3) **หนังสือสืบสวนสอบสวน** เป็นโครงเรื่องของหนังสือที่เน้นแนวทางการสืบสวน สอบสวนหาสาเหตุ และการแก้ไขปัญหา มีจำนวน 17 เรื่อง อารมณ อาถรรพ์ อาฆาต เอียน ชัตเตอร์ กตติวิญญาน ตุ๊กแกผี ผีช่องแอร์ ศพ (เดิมชื่อ อาจารย์ใหญ่) บ้านผีสิง แผ่น เปิงมาง กลองผีหนังมนุษย์ วิดีโอคลิป ผีเลี้ยงลูกคน บอดี้ศพ#19 โปรแกรมหน้าวิญญานอาฆาต ถอดรหัส.วิญญาณ (Soul Code) คนเห็นผี ผีคนเป็น วิญญาน โลกคนตาย

4) **หนังสือโศกนาฏกรรม** เป็นเรื่องที่เน้นความทุกข์ระทมของตัวละครเป็นหลักและ มักจบลงด้วยการตาย การลาจาก หรือการสูญเสียสิ่งที่รักเป็นต้น มีจำนวน 11 เรื่อง โรงแรมผี Six หกตายห้าตาย คนเห็นผี 2 คนเห็นผี 10 ล่า-ท้า-ผี Recycle ผียากกลับมาเกิด เดอะเลตเตอร์ เขียนเป็นส่งตาย สีแพร่ง ล่องของ 2 ล่องของ ชุมทางรถไฟผี

5) **หนังสือตลก** มีการแทรกความตลกเข้าไปมากกว่าจนทำให้ทั้งเรื่องเมื่อมีฉากผี ออกมาทำให้น่ากลัวก็ต้องตบท้ายด้วยการสร้างความตลกอยู่ตลอด มีจำนวน 17 เรื่อง ผีหัวขาด หลบผีผีไม่หลบ คนสั่งผี คนบอผีบ้าป่าช้าแตก ขุนกระบี่ ผีระบาศ เดอะโกรัน ก๊วน กวน ผี ผีหัวขาด 2 ไร่ไร่ผีฉลุย โกยเถอะโยม หอแต่วแตก ผีไม้จิ้มฟัน คนหัวหัว สะใภ้บรี้อ..อ..อ ผีตาวานกับอาจารย์ตาโบ บ้านผีเปีย บ้านผีปอบ 2008 หัวหลุดแฟมลี

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหนังสือที่มีลักษณะโครงเรื่องที่แตกต่างแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องของความโดดเด่นทั้งรายได้และความนิยมเป็นหลักมาโครงเรื่องละ 3 เรื่องรวมทั้งหมด 15 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1

แสดงรายชื่อหนังผี ซึ่งมีรายได้อยู่ใน 3 อันดับต้น ๆ ของหนังผีไทยแต่ละตระกูลย่อย
ที่ออกฉายทางโรงภาพยนตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2551 รวมทั้งสิ้น 15 เรื่อง
(สรุปรายได้ภาพยนตร์ทำเงินที่เข้าฉายในบ้านเราปี 2545-2551, 2552)

ลักษณะโครงเรื่องที่แตกต่างของหนังผีตระกูลย่อย/รายได้ (ล้านบาท)				
หนังผี ธรรมเนียมนิยม	หนังผี โรมานซ์	หนังผี สืบสวนสอบสวน	หนังผี โศกนาฏกรรม	หนังผี ตลก
1) โลงต่อตาย (31)	1) บุปผาราตรี 2 (72.23)	1) ชัตเตอร์ฯ (110)	1) ลองของ 2 (47)	1) ผีหัวขาด (85)
2) ตำนานกระสือ (30)	2) เด็กหอ (52)	2) คนเห็นผี (70)	2) คนเห็นผี10 (32.7)	2) โกยเถอะโยม (70)
3) หลอน (22)	3) เปนู้กับผี (23)	3) แผลด (67.4)	3) ล่าท้าผี (36.06)	3) หอแค้นแตก (51)

จากนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์หนังผีเหล่านี้แต่ละโครงเรื่องอย่างเจาะลึก เพื่อหา “ชนบ” และ “ประติษฐกรรม” จากตระกูลหนังผีเหล่านี้อย่างละเอียดต่อไป

การศึกษาผู้ชม (Audiences)

ในการศึกษาผู้ชมเพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการสอบถามความคาดหวังต่อหนังผีไทยนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของผู้ชมที่ชอบชมหนังผีไทย โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มจากการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยในกรุงเทพฯ ที่มาชมหนังผีไทย (ในการหากลุ่มตัวอย่างผู้ชมครั้งนี้เริ่มดำเนินวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในช่วงที่หนังผีไทยเรื่อง 5 แพร่ง เข้าฉายวันที่ 9 กันยายน 2009 ณ โรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนม่าซีตี้) โดยการสัมภาษณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับความชื่นชอบในการชมหนังผีไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการกลุ่มตัวอย่างที่มีความชื่นชอบหนังผีไทยจริง เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าใจในความเป็นหนังผีไทยได้ง่ายขึ้น และที่สำคัญต้องเคยชมหนังผีไทยทั้ง 15 เรื่องที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างหนังผีไทยโดยได้กลุ่มตัวอย่างมาทั้งสิ้นจำนวน 14 คน

ขั้นที่ 2 จากนั้นเริ่มนัดสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คน โดยอาศัยเทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) หลังจากนั้นจะได้ศึกษาต่อว่าตระกูลภาพยนตร์ได้เข้าไปกำหนดความคาดหวังของผู้ชมจริงหรือไม่ และอย่างไร

รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คน

1) นายณัฏฐิ ภัทรพลกุล ชื่อเล่นน้อย อายุ 20 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทย คือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก โดยจะดูที่โรงภาพยนตร์รวมทั้งแผ่นซีดี

2) นายอนุภากรณ์ รุ่งเรืองแจ่ม ชื่อเล่นนุ อายุ 23 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก และทำงานที่โรงภาพยนตร์เอสเอฟซีเนมาซีดี

3) นางสาวกรรณิการ์ อัจฉริยะสุขสันต์ ชื่อเล่นตาล อายุ 25 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก และทำงานที่โรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนมาซีดี

4) นายวีรยุทธ กลิ่นมะลิ ชื่อเล่นบอย อายุ 28 ปี อาชีพ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก และทำงานที่โรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนมาซีดี

5) นายทง อินทพงศ์ ชื่อเล่นนง อายุ 28 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก และทำงานที่โรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนมาซีดี

6) นางสาวสุนันท์ ว่องวิไลรัตน์ ชื่อเล่นเปิ้ล อายุ 35 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภท โดยจะดูที่โรงภาพยนตร์ส่วนใหญ่

7) นายแสนหาญ ภัคตินุตร ชื่อเล่นหาญ อายุ 24 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก และทำงานที่โรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนมาซีดี

8) นายสุขุม หวังพระธรรม ชื่อเล่นบอล อายุ 28 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทย คือ ชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภท โดยจะดูที่โรงภาพยนตร์เป็นส่วนใหญ่

9) นายธำรงค์ จิตตะปะสาทา ชื่อเล่นแอ๊ด อายุ 26 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภท โดยจะดูที่โรงภาพยนตร์เป็นส่วนใหญ่

10) นางสาวสุวิชา สุขประเสริฐ ชื่อเล่นออย อายุ 25 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทย คือ ตระกูลหนังที่ตนชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภท โดยชอบดูจากโรงภาพยนตร์

11) นางสาวสุภาพร พันธุ์ธ ชื่อเล่นจำ อายุ 19 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทย คือ ตระกูลหนังที่ตนชื่นชอบหนังผีไทย โดยชอบดูจากวีซีดีและโรงภาพยนตร์

12) นายอิสรพงษ์ มากอำไพ ชื่อเล่นต้าต อายุ 22 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทย คือ ตระกูลหนังที่ตนชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภท โดยชอบดูจากโรงภาพยนตร์

13) นางสาวญาณินท์ คุ่มพร้อม ชื่อเล่นแจน อายุ 28 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยมาก โดยชอบดูจากวีซีดีควบคู่กับโรงภาพยนตร์

14) นางสาวงามศิริขวัญ เพิ่มศรี ชื่อเล่นซ้อง อายุ 28 ปี อาชีพนักศึกษา ความสัมพันธ์กับหนังผีไทยคือ ชื่นชอบหนังผีไทยและผีทุกประเภทโดยจะดูที่โรงภาพยนตร์

การศึกษาผู้ผลิต (producer)

ในการศึกษาผู้ผลิต ซึ่งในที่นี้คือผู้กำกับ ผู้วิจัยได้อาศัยวิธี การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้กำกับที่ถูกสัมภาษณ์โดยตรงนี้ ใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้กำกับมาจากการผลงานการสร้างหนังผีที่มีความหลากหลายของโครงเรื่อง (ผีธรรมนิยมนิยม ผีโรมานซ์ ผีสืบสวนสอบสวน ผีโศกนาฏกรรม ผีตลก) และเป็นภาพยนตร์ได้รับความนิยม โดยมีผู้กำกับทั้งหมด 3 คน ซึ่งมีรายละเอียดของผลงานการกำกับดังต่อไปนี้

รายชื่อผู้กำกับหนังผีไทยและผลงานที่มาจากการสัมภาษณ์

- 1) นายภาคภูมิ วงศ์ภูมิ ผู้กำกับหนังผีเรื่องชุดเตอร์กิดติวิญญาน
- 2) นายปวิณ วัชรจิตปัญญา ผู้กำกับหนังผีเรื่องบอดี้ศพ 19
- 3) นายก่อเกียรติ โหมศิริ ผู้กำกับหนังผีเรื่องลงของ และเขียนบทลงของ 2

เพื่อสอบถามเกี่ยวกับแนวความคิดการผลิตหนังผีไทย รวมถึงศึกษาบทสัมภาษณ์ผู้กำกับหนังผีคนอื่น ๆ จากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว 4 คน ซึ่งมีรายละเอียดของผลงานการกำกับดังต่อไปนี้

รายชื่อผู้กำกับหนังผีไทยและผลงานจากข้อมูลบทสัมภาษณ์ที่มีอยู่แล้ว

- 1) นายทรงยศ สุขมากอนันต์ ผู้กำกับหนังผีเรื่องเด็กหอ
- 2) นายเอกชัย เอื้อครองธรรม ผู้กำกับหนังผีเรื่องโลงต่อตาย
- 3) นายวิศิษฐ์ ศาสนเที่ยง ผู้กำกับหนังผีเรื่องเป่นขูกับผี
- 4) นายบรรจง ปิณฑนระกูล ผู้กำกับหนังผีเรื่องแฝด

เพื่อศึกษาบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการผลิตหนังผีไทย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และการสร้างความหมายในหนังผีไทย เพื่อเป็นการหาคำตอบที่ว่าตระกูลภาพยนตร์นั้นได้เข้าไปกำหนดแนวความคิดในการผลิตของผู้ผลิตหรือไม่

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลประเภทภาพยนตร์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาในภาพยนตร์จากวีซีดีและดีวีดี โดยเฉพาะหนังผีไทย เพื่อศึกษาหาสูตรของตระกูลหนังผีไทย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากหนังผีไทยทั้งหมด 66 เรื่อง ที่ออกฉายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2551 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 15 เรื่อง เพื่อศึกษาว่ามีลักษณะทั้ง “ชนบ” และ “ประติษฐกรรม” อย่างไร นอกจากนั้นตระกูลของหนังผีไทยได้ปลูกฝังอุดมการณ์อะไรลงไปในเรื่องบ้าง

2) แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

- ในส่วนของผู้ชม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คนที่อาศัยในเขตกรุงเทพฯ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่ชอบดูหนังผีไทยเพื่อเลือกตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในแบบสอบถามและเคยชมหนังผีไทยทั้ง 15 เรื่องที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างหนังผีไทย เพื่อถามถึงความคาดหวังที่มีต่อหนังผีไทย

- ในส่วนของผู้ผลิต การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้กำกับหนังผีไทยที่มีความหลากหลายของโครงเรื่อง (ผีธรรมนิยม นิยม ผีโรมานซ์ ผีสืบสวนสอบสวน ผีโศกนาฏกรรม ผีตลก) และเป็นภาพยนตร์ได้รับความนิยม ทั้งหมด 3 คนคือ ก้องเกียรติ ไข่มศิริ ภาคภูมิ วงศ์ภูมิ และปวีณ ภูริจิตปัญญา เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาข้อมูลถึงแนวความคิดการผลิตหนังผีไทยของผู้กำกับ

3) แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาทั้ง 15 เรื่อง และข้อมูลเอกสารอื่น ๆ ได้แก่ บทสัมภาษณ์ผู้กำกับหนังผีคนอื่น ๆ จากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว และเนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์ที่จะนำมาศึกษา โดยข้อมูลส่วนนี้สามารถเก็บรวบรวมได้จากร้านหนังสือ ห้องสมุด เป็นต้น

จากนั้น เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะของตระกูลหนังผีไทยโดยละเอียดตามเกณฑ์การวิเคราะห์ตระกูลแล้ว ผู้วิจัยจะต้องนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับผลการสัมภาษณ์จากผู้ชม และข้อมูลที่เป็นผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวความคิดการผลิตหนังผีไทยของผู้กำกับว่าทั้งสองอย่างที่กล่าวมานั้นได้ถูกกำหนดจากสูตรของตระกูลหนังผีไทยที่ผู้วิจัยศึกษาหรือไม่ อย่างไร และการนำหลักการวิเคราะห์หาอุดมการณ์ ที่ปลูกฝังในหนังผีไทย และนำมาประมวลผลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ดีวีดีและวีซีดีของหนังผีไทยทั้ง 66 เรื่อง เครื่องอัดเสียง และแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

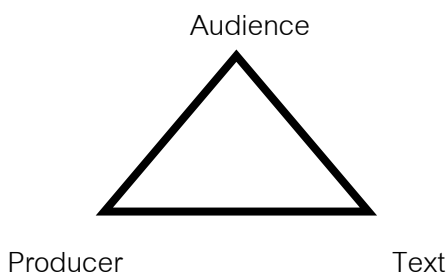
- 1) ผู้ชม คือ แบบสอบถามทั้งหมด 14 ชุด ซึ่งผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งกรอกแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามประกอบด้วย คำถามปลายเปิด โดยมีคำถามที่เกี่ยวกับความคาดหวังในรูปแบบต่าง ๆ ที่อยากให้มีในหนังผีไทย
- 2) ผู้ผลิต คือ แบบสอบถามทั้งหมด 3 ชุด ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งกรอกแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายเปิด โดยมีคำถามที่เกี่ยวกับแนวคิด และวิธีการในการสร้างหนังผีไทยในรูปแบบต่าง

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการวิเคราะห์ตระกูลหนังผีไทย ซึ่งจะใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตระกูลภาพยนตร์ (Genre Analysis) ของ ฟิลลิป เรย์เนอร์และปีเตอร์ วอลล์ (Phillip Rayner and Peter Wall, 2008) ดังภาพดังนี้

ภาพที่ 3.1

แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ชม-ผู้ผลิต-ตัวบท (The audience-producer-text triangle of dependency)

ที่มา: *AS media studies : the essential introduction for AQA*, by Phillip Rayner and Peter Wall, 2008, Abingdon: Routledge.

1) เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตัวบท

ในแง่ของเนื้อหา เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ตระกูลหนังผีไทยเพื่อหา “ชนบ” และ “ประดิษฐกรรม” ในตัวบทของตระกูลหนังผีไทย ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของ โจบาเกอร์ และปีเตอร์ วอลล์ (Jo Barker, & Peter Wall, 2008, p. 78) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก คือ โครงเรื่อง (ในที่นี้มี 5 แบบคือ หนังผีธรรมเนียมนิยม หนังผีโรแมนซ์ หนังผีสืบสวนสอบสวน หนังผีไซกนาฏกรรม และหนังผีตลก) ตัวละคร แก่นความคิด ฉาก/องค์ประกอบภาพ การสื่อความหมายในระดับสัญลักษณ์ การเล่าอารมณ์ผู้ชม และอุดมการณ์ ทั้งนี้การที่จะสร้างความหมายใด ๆ ในภาพยนตร์ มักจะต้องถูกถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นเป็นส่วนใหญ่

ในแง่ของการหาอุดมการณ์ในภาพยนตร์วิเคราะห์ว่า ตระกูลแต่ละประเภทรุ่นนั้นได้ทำหน้าที่ในระดับลึกซึ้งคือการถ่ายทอดอุดมการณ์บางอย่างให้แก่สังคมอย่างไรบ้าง เช่น หนังผีไทย (Thai Ghost film) ผีจะต้องถูกมนุษย์ผู้มีอำนาจเหนือกว่าคอยปราบอยู่เสมอเช่น หมอผี เป็นต้น อาจต้องการถ่ายทอดอำนาจว่ามนุษย์ย่อมมีอำนาจเหนือกว่าผีทุกครั้ง เป็นการถ่ายทอดอุดมการณ์อย่างหนึ่ง เป็นต้น

2) เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผู้ชม

การวิเคราะห์ตระกูลจากมุมมองของผู้ชม ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คนที่อาศัยในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้ที่ชื่นชอบและเคยชมหนังผีไทยทั้ง 15 เรื่องมาก่อน นอกจากนั้นการวิเคราะห์ในมุมมองนี้จะให้ความสนใจกับกระบวนการตีความหมายของผู้ชม เนื่องจากต้องการทราบผลในเรื่องตระกูลบางประการว่า

- หน้าที่ของตระกูลหนังผีไทย จะมีบทบาทไปกำหนดความคาดหวังของผู้ชมโดยอาศัยรูปแบบ (Form) ได้หรือไม่ และสูตรมีความสัมพันธ์อย่างไรกับผู้ชมบ้าง
- ความคาดหวังในการชมภาพยนตร์ของผู้ชมนี้ อาจถูกกำหนดมาจาก ความรู้/ประสบการณ์ และการตีความหมายที่จะได้รับการชมหนังผีไทยของผู้ชมได้หรือไม่ อย่างไร

3) เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผู้ผลิต

การวิเคราะห์ระบบการผลิตตระกูลภาพยนตร์ แต่ละประเภท ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) ทั้ง 3 คน คือ ก้องเกียรติ ไข่มศิริ ภาควิชาวงศกัมม และปวีณ ภูริจิตปัญญา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตระกูลของแต่ละภาพยนตร์ แต่ละประเภทรุ่นนั้นมีสูตร มีคุณลักษณะ “ชนบ” (convention) และ “ประดิษฐกรรม” (invention) อยู่ ดังนั้นในการจะวิเคราะห์ผู้ผลิตสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์คือ

- ในระบบการผลิตของผู้ส่งสารแต่ละรายนั้นได้ใช้ประโยชน์จากตระกูลภาพยนตร์ในการทำนายการรับรู้ของผู้ชม หรือไม่ และสูตรมีความสัมพันธ์อย่างไรกับผู้ผลิตบ้าง
- หน้าที่ของสูตรตระกูลหนังผีไทย จะมีบทบาทเข้าไปกำหนดแนวความคิดของผู้ผลิตอย่างไร

ภาพที่ 3.2

แสดงกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของการวิเคราะห์ตระกูลหนังผีไทย

